Érdekes témák – új módszerek

A TIT szegedi szervezetének őszi programja

Tegnap jelent meg Szabad idő — Művelődés — Szakképzés címmel a TIT szegedi szervezetének kiadványa, amely ajánló tematikát, sok hasznos tanácsot tartalmaz üzemi kultúrosoknak, mindazoknak, akik a munkások művelődésével, továbbképzésével foglalkoznak. A tudományos ismeretterjesztés egyik legfontosabb, napjainkban különösen előtérbe került feladata, hogy a felnőttek — a munkamegosztásban elfoglalt helyük szerint — egymástól elkülönülő csoportjai számára megállapítsa a megfelelő tematikát, kidolgozza a közvetítés eltérő formáit és módszereit.

A füzet jól áttekinthetően közli az ismeretterjesztési formákat, amelyek között nem egy figyelemre méltó újdonság is található. A városi TIT-szervezet egyéb tanfolyamrendszerű oktatási formák között az ősztől megszervezik a munkásakadémiákat is. Ezek több éven át tartó előadássorozatok, amelyek célja, hogy megalapozzák, illetve kiegészítsék a dolgozók általános és szakmai műveltségét. A munkásakadémiákat a munkahelyeken szervezik, évente legalább nyolc előadást terveznek a választott témákból.

A különböző művészeti ágak, az irodalom, a zene, a film történetéhez, a mai modern művészetek áttekintéséhez szükségescmfwypfwyséhez előadássorozatok részletes tematikáját közli a füzet. Hasonló segítséget nyújt a tudományágakkal foglalkozó sorozatok megtervezéséhez, köztük egy érdekes történettudományi témához, amelyek címe: Oroszország és az Egyesült Államok történelmi útja a feudalizmustól a tudományos-technikai forradalomig. Nem maradt ki a füzetből a külés belpolitika, a jogi, az egészségügyi felvilágosítás, a kiskerttulajdonosoknak a különböző biológiai szakköröknek szóló ajánlás, Szeged, az ország és a külföld megismertetésre alkalmas tematika, és az IBUSZ-szal közös szervezésű utak bemutatása sem. A természettudományi ismeretek terjesztésében különös hangsúlyt kapnak a földrajz, a biológia, a fizika stb. mai életünket alakító új eredményei. Külön témaajánlásokat tartalmaz a füzet a nők számára, és közli egy érdekesnek ígérkező, főként fiataloknak ajánlott A ma embere és a család című sorozat témáit is. Felsorolja azokat a szegedi kutató, oktató és kulturális intézményeket, amelyek vezetői vállalták, szívesen kalauzolnak érdeklődőket, bemutatják intézetüket a látogató csoportoknak.

Az említett munkásakadémián kívül több más jelentős tanfolyam indítását tervezik. Szakmunkásvizsgára készítik elő a húsz éven felüli, általános iskolát végzett, legalább négyéves szakmai gyakorlattal rendelkező munkásokat. Szocialista brigádok vezetőinek szerveznek továbbképző tanfolyamokat, amelyeken vezetési ismereteket szerezhetnek, a munkaverseny elvi és gyakorlati, a brigádok szervezeti és szervezési kérdéseiről kapnak tájékoztatást. A városi TIT új tanfolyamai között az egyik legjelentősebb az általános iskolai előkészítő, amely lehetővé teszi, hogy iskolalátogatás nélkül, önálló, otthoni tanulás után tehessenek vizsgát a tananyagból a résztvevők.

Az üzemi dolgozók számára ajánlott továbbképzési formákon kívül természetesen egyéb, mindenki által látogatható tanfolyamok, előadások, foglalkozások is szerepelnek a TIT szegedi szervezetének őszi programjában. Továbbra is működik a Kis matematikusok baráti köre. Harmadik—nyolcadik osztályos, tehetséges tanulók iskoláikban jelentkezhetnek szeptember második felében. Akik szívesen járják az országot, tagjai lehetnek az Ország-világjárók baráti körének. Az őszi tervek között szerepel a Földrajzi hét eseményeinek megszervezése, egyebek között érdekes előadások természeti és gazdaságföldrajzi témákból. A szabadegyetemek közül folytatódik a Korunk tudománya című sorozat, terveznek egy környezetvédelmi és földrajzi szabadegyetemet is. Az ősszel alakul meg a Hanglemezbarátok klubja, a komolyzene kedvelőiből, és fiatalokat várnak az ugyancsak ősszel induló „irodalmi presszó" estjeire is.

Körzeti és üzemi orvosok is felírhatják a fogamzásgátlókat

Szerdán az Egészségügyi Minisztériumban sajtótájékoztatót tartottak. Dr. Schultheisz Emil, a miniszter első helyettese bejelentette, hogy szeptember 1-én jelenik meg, és október 1-én lép hatályba a gyógyszeres fogamzásgátló szerek rendeléséről és kiszolgáltatásáról intézkedő miniszteri utasítás. A szájon át szedhető fogamzásgátló tabletták felírásának jogát — ami eddig csak a szülész-nőgyógyász szakorvosokat illette meg —, a körzeti és az üzemi orvosokra is kiterjesztik. Közölte a miniszterhelyettes, hogy a jövőben ezekért a medicinákért is csak a szokásos 15 százalékot kell téríteni.

Az utasítás egyebek közt kimondja, hogy fogamzásgátló szer minden nő számára rendelhető, kivéve az olyan 18. életéven aluliakat, akik még nem voltak terhesek. Az orvosnak a recept kiadása előtt meg kell győződnie arról, hogy az igénylőnél nem áll-e fenn olyan megbetegedés, amit a fogamzásgátló szer szedése károsan befolyásolhatna. Ennek érdekében az orvos köteles a szükséges vizsgálatokat elvégezni, illetőleg megfelelő egészségügyi intézményben azokat elvégeztetni. Ugyancsak köteles a fogamzásgátló szert használó nőket tájékoztatni a gyógyszer szedéséről, hatásáról.

A fogamzásgátló szerek elterjedése óta az országban körülbelül 15 százalékkal csökkent az abortuszok száma. 1973. első negyedében 7 százalékkal volt kevesebb a terhességmegszakítás, mint az előző év azonos időszakában. A születések száma — ha nem is nőtt lényegesen —, de folyamatos emelkedő tendenciát mutat. (MTI)

Kedvezmények a sorkatonaságtól leszerelteknek

A munkaügyi miniszter most megjelent rendelete kiterjeszti a sorkatonaságtól leszerelteknek nyújtott kedvezményeket, fokozottan gondoskodva arról, hogy a katonaságnál eltöltött évek az újbóli munkába álláskor hátrányt ne jelenthessenek. A magasabb fokú képzettség elnyerését szolgáló tanulmányi szerződések megkötésekor — azonos feltételek esetén — a leszerelést követő három évig előnyben kell részesíteni a volt sorkatonákat.

A sorkatonai szolgálat alatt elért bizonyos szint, vagy rendfokozat esetén a leszerelést követő évben rendkívüli szabadság jár azoknak, akik bevonulás előtti munkahelyükre térnek vissza. A kiváló szint vagy tiszthelyettesi rendfokozat (őrmester, törzsőrmester, főtörzsőrmester), illetőleg zászlós vagy tartalékos tiszti rendfokozat elérése esetén 6—12 munkanapig: élenjáró osztályos szint vagy tisztes rendfokozat (őrvezető, tizedes, szakaszvezető) elérése esetén hat munkanapig terjedő rendkívüli szabadság jár.

Aki leszerelés után két éven belül munkakörének ellátásához vagy magasabb munkaköri besorolás eléréséhez szakmai vizsgára készül, az egyébként is járó kedvezményeken túlmenően 30 napig terjedő fizetés nélküli szabadságot kérhet, s ezt meg is kell számára adni.

A bevonulás előtti munkahelyükön tovább dolgozók munkabérének megállapításakor figyelembe kell venni az adott munkakörben időközben végrehajtott béremeléseket. Bárhol lép munkába leszerelés után a dolgozó, a munkabér megállapításakor figyelembe kell venni a katonai szolgálat alatt szerzett, a munkakörének megfelelő szakképzettséget, és szakmai gyakorlatot. A szakmunkásvizsgánál ugyancsak számít a jövőben a katonaságnál szerzett szakmai gyakorlat.

A pénzügyminiszter más illetékes miniszterekkel együtt rendeletben arról intézkedett, hogy a leszerelést követő két éven belül a sorkatonai szolgálatot teljesített dolgozókat is előnyben kell részesíteni a lakásépítkezések támogatásakor.

Milyen a levegő?

Új mérőműszer

Új módszert szerkesztettek a levegőszennyezettségnek mérésére a Magyar Ásványolaj és Földgáz Kísérleti Intézet szakemberei. Az új konstrukció a munkahelyeken elhelyezve azonnal jelzi a levegő kén-, illetve szervesanyag-tartalmát, s kimutatja azt is, hogy a szennyezettség szintje mennyiben tér el a megengedettől. A műszer mintapéldánya jól vizsgázott a Chinoinnál, és az egyik szovjet vegyipari üzemnél. A sikeres próba után az új műszer gyártására is vállalkozott a Chinoin, s a tervek szerint az idén már 20-at ad át a vegyipari üzemnek.

Vita a zöldségről

Skálázzunk!

Ha az üzemi konyhába megyek, látom napi ebédünk napi gondjait. Ha a kereskedelemhez fordulok, látom az ő speciális problémájukat. Jó lenne valami olyan kilátó, ahonnan a termelő, a kereskedelem és a fogyasztó lehetőségei egyszerre látszanak. Van ilyen kilátó; a szövetkezetek közös értékesítési vállalata, a MÉK az.

Egyik friss ismertetőjükből olvasom: „Jellemző, hogy a helyi, megyei lakossági igények kielégítésének megtervezésénél az előző évi tényeredményekre alapoztunk, ami 1395 vagon vegyes zöldséget és gyümölcsöt jelentett. Ezzel szemben csupán tőlünk 1717 vagon árut igényeltek a kedves vevők. Már most, jóval az év vége előtt, úgy látjuk, tervtúlteljesítésre az idén is bőven lesz majd lehetőségünk."

Ha egy nagykereskedelmi vállalat több árut hoz forgalomba, biztosra vehetjük, van még eladni való zöldség. Regőczi István, a közös vállalat ügyvezető igazgatója ezt mondja:

— Kulcskérdés váltózatlanul a termelés. A nagyüzemi termelési módok a zöldségnél, gyümölcsnél még nem alakultak ki. Ráadásul romlottak a fajták, például a burgonyánál, uborkánál, paprikánál és néhány más zöldségfélénél is. Ha nem gazdaságos a termelés, nem is fejlődik, inkább visszaszorul.

— A másik probléma: szakosodik a termelés. A téesz nem azt nézi, hányféle zöldség kell a konyhára, hanem azt, melyikből tud sokat termelni. De abból aztán sokat termel. Ha hozzáfordul a kereskedő, készséggel mondja: hány vagonnal küldjek? Ha egy nap leszed 15 vagonnal, neki nem cikk utána járni, hogy két mázsa elkeljen belőle. Neki mind a 15-öt el kell adnia, legfeljebb másnap, különben tönkremegy. Arra való a nagykereskedelem, hogy ezt a sokat egyszerre megvegye és szétcsurgassa a boltokba. A termelő tehát nem „skálát" termel a konyha igénye szerint, csupán a kereskedelem „skálázik".

— Hallottam, piaci standot nyitott az egyik téesz, de nem a sajátját, hanem a MÉK portékáját árulja benne. Ebben ugyan mi a jó?

— Árulja a magáét is. Azt a két-három félét. De egy stand se él meg két-három zöldségből. A többit megveszi tőlünk. Amit esetleg egy másik szövetkezettől vettünk mi előző nap.

— Ha minden téesz mást termel, és abból sokat, akkor könnyen összeáll a levesbe való sorozat?

— Még nem biztos. Az adottságok — például a gépesítés — sokszor ugyanazt engedi termelni az egyikben, mint a másikban.

— Ebből lesz a hiánycikk.

— Bár zöldségtermelő megye a mienk, néha a Dunántúlról is hozunk be árut. Sőt, most, szezon közepén, külföldről is szállítunk be paprikát is, paradicsomot is, burgonyát is.

— Meglep ez a hír. Nem is értem. Itthon megtermelni mindenképpen olcsóbb lenne.

Legendák keringenek arról, hogy magas a vállalat úgynevezett árrése. Magyarul: olcsón veszi a zöldséget, és drágán adja. A termelő, ezt látva, háttal áll a zöldségtermesztésnek.

— Nagyok a költségeink. A fuvar és a bér kötött, nem tudunk változtatni rajta. Lehet, hogy bürokratikus az elektronikára alapozott számviteli rendszerünk, de azt nem jószántunkból duzzasztottuk. Előírásaink vannak, be kell tartanunk. Az árrés arra kell, hogy a kereskedelmi apparátust és a kereskedelem technikai feltételeit biztosítani tudjuk. Egy példa: raktárhiánnyal küzdünk, a hagymát Makóról Zalaszentgrótra szállítjuk, hogy tárolni tudjuk. Óriási fuvar, az árrésből kell fizetni.

A dolog cifrája csak az, hogy a magánkereskedők és a közvetlenül eladó kistermelő zsebébe is több vándorol, a tőle független nagykereskedelem magas árrése miatt. Mert ő is eszerint árulja a zöldséget, bár költségei jóval kisebbek.

— Az egyik boltban hallottam: előfordul, hogy van „árrés", de nincs áru. A MÉK fogyasztói árai az irányadók. Papíron egyszer 1,80-ért adta a dinnyét, de a valóságban egy darabot se tudott adni. Szóltak a boltnak, hogy ennyiért a szabad kereskedelem se áll szóba velük. A MÉK nagyon érzékenyen észlelte a problémát, azonnal fölemelte a dinnye árát, és utána már hozott is dinnyét.

— Ebben a szakmában az árkialakítás a legnehezebb. Hétfőn kalkuláljuk az árat, kedden veszünk érte, és szerdán adjuk el. Szerdán — utólag — mi is okosabbak vagyunk, de nekünk előre kellene okosnak lenni.

— Vegyünk egy példát!

— Hétfőn jelzik, hogy keddre tíz vagon őszibarack jön be hozzánk. Ehhez a tíz vagonhoz kalkuláljuk az árat. De ha kedden forró meleg van, nem tíz vagon jön be, hanem húsz. Ilyen áron a dupláját nem lehet eladni. Ellenkező eset: kedden nem forróság van, hanem eső. Nem tíz vagon jön be, amennyire árat szabtunk, csak öt. Ilyen olcsón a keresletet ennyi barackból nem tudjuk kielégíteni.

— A kiskereskedelem szinte törvénynek fogadja el az önök árajánlatát. Arra lehet hivatkozni, azt lehet iktatni, tehát hivatalos.

— Azt szeretnénk, ha csak támpontot adnának a mi javaslataink. A legtöbb információ birtokában mi vagyunk, az igaz. De napi helyzetet a kiskereskedő érzi. Legalább saját önállóságára bízzon annyit, amennyit a mi javaslatunkra ad.

— Van bolt, amelyik délelőtt 11-kor kapja azt az árut, amit a háziasszony reggel keres a boltban.

— Áldatlan helyzet. Rengeteg gépkocsi kell a szállításhoz. Nekünk egytonnás kocsik kellenének, de csak öttonnásakat kapunk. Erre föl kell raknunk nyolc boltnak a „comissióját". A boltban nemcsak lerakják, de mérik, számolják, átveszik. Mire így odaér a nyolcadik helyre, valóban 11 óra van. Most abban állapodtunk meg az üzletekkel, hogy már délután elkezdjük szállítani a másnapra valót. Így délután is lesz friss zöldségünk.

Holnap még ide térünk vissza, hiszen van itt egy nagyon égető téma: a hasonlat a búzával.

Horváth Dezső

(Folytatjuk.)

A színház új művészei

Magda Gabi

Magda Gabit jól ismerik a szegediek filmekből, rádióból, tévéből, nagyon sok szinkronszerepből és természetesen az *Angyal szállt le Babilonba* című *Dürrenmatt* darabból, amelyben az elmúlt évadban játszotta itt Kurrubi szerepét.

A főiskolát 1959-ben együtt végezte *Király* Leventével, *Holl* Istvánnal, *Pásztor* Erzsivel, *Csürös* Karolával. Első szerepeit *Az ember tragédiája*ban kapta, még a főiskolás évek alatt, akkoriban rendszeresen statisztáltak a növendékek a Nemzeti Színházban. Kimon volt az athéni, Virágárus lány a londoni színben. A főiskola után két vidéki színházban töltött néhány évadot: Egerben, ahonnan máig őrzi a kedves emléket, Nyilas Misit játszotta a *Légy jó mindhalálig*ban — és Pécsett, ahol legkedvesebb szerepe az *Ármány és szerelem* Lujzája volt. Aztán Budapest következett, összesen nyolc évig élt a fővárosban.

A Bartók Gyermekszínház tagja vendégként sokat játszott a Nemzetiben, a Vidám Színpadon, a Kamara Varietében, az Irodalmi Színpadon. Valamennyi szerepét lehetetlen felsorolni. Ő maga azt vallja, mindig az éppen megformálandó szerep a legkedvesebb, de ha mindenképpen jellemeznie kell a legszívesebben vállalt feladatokat, azt mondhatja: a játékos, vibráló alakok, sokmozgásos szerepek állnak hozzá legközelebb. Ilyenek megformálására bőven volt alkalma a Bartók Színházban, mégis szívesen, nagy várakozásokkal jött Szegedre. A fővárosi és a vidéki színház között pedig — szavai szerint — nem kell, nem lehet különbséget tenni. Bár a budapestiek sokat foglalkoztatott színészek, a hajszoltság nem tesz jót senkinek. Az időegyeztetés nehézségei és egyéb akadályok miatt bizonyára kevesebb lesz ezután a szinkron, rádió- és filmszerep, és bár a művésznő nagyon szereti ezt a munkát (olyan filmeket sorol, mint a *Harangok Rómába mentek*, a *Razzia*, amelyben *Szirtes* Ádámmal játszott főszerepet, vagy az *Esős vasárnap*), meggyőződéssel vallja: a jó közérzet nagyrészt a szerepekben, kollégákon, rendezőkön és a közönségen múlik, minden színháznál.

Magda Gabi pedig szívesen emlékezik vissza a tavalyi évadban Szegeden töltött napokra. Most újra izgalmas feladatot kapott. Viola szerepét a *Vízkereszt*ben. Nagyon várja az újabb találkozást a szegedi színházlátogatókkal.

S. E.